

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Berging en verwerking baggerspecie
provincie Zeeland (Koegorspolder)

21 februari 2002

243-315

ISBN 90-421-0944-0
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER.....	3
2.1 Algemeen	3
2.2 Toelichting op het oordeel en aanbevelingen voor de besluitvorming .	4
2.2.1 Meest milieuvriendelijke alternatief.....	4
2.2.2 Lozing in het kanaal.....	6
2.2.3 Ecologische waarden.....	6

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 23 november 2001 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 237 d.d. 6 december 2001
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

Directie Zeeland van Rijkswaterstaat heeft het voornemen om in de Koegorspolder een inrichting te realiseren voor opslag en verwerking van baggerspecie, bestaande uit een baggerspeciedepot met daarnaast ruimte voor eenvoudige verwerkingstechnieken. De capaciteit van het depot bedraagt max. 5,3 miljoen m³. Voor realisatie van dit depot met verwerkingsmogelijkheden zijn vergunningen vereist in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) en de Wet verontreiniging Oppervlaktewateren (Wvo).

Bij brief van 23 november 2001¹ heeft de provincie Zeeland als coördinerend bevoegd gezag de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 6 december 2001 ter inzage gelegd².

Het onderhavige MER is een derde MER voor baggerspeciebergings in Zeeland. In het eerste MER (1991) is een strategische studie verricht naar verwerkingsmogelijkheden van baggerspecie en heeft een eerste selectie plaatsgevonden van 48 naar 8 locaties die geschikt zouden zijn voor realisatie van een depot. In het 2^e MER (1995) heeft een definitieve selectie plaatsgevonden van 2 voorkeurslocaties voor het depot. Op basis van dit MER heeft de provincie Zeeland in 1995 de Koegorspolder als locatie voor een baggerbergingsdepot aangewezen. Dit 3^e MER richt zich derhalve vooral op de inrichting van het depot met verwerkingsmogelijkheden op de locatie Koegorspolder.

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat over een essentiële tekortkoming in het MER, waarvoor de Commissie adviseert een aanvulling op het MER op te stellen alvorens de besluitvorming doorgang kan vinden;
- informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming en waarover zij een aanbeveling doet in het advies;
- belangrijke onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁴ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁵, zoals vastgesteld op 2 januari 1990, en de aanvullende richtlijnen zoals vastgesteld op 27 juni 1995;
- op eventuele onjuistheden⁶;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁷.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluiten over de vergunningen in het kader van de Wm en de Wvo.

Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

⁵ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.10.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat **de essentiële informatie in het MER aanwezig** is.

Het MER is een overzichtelijk rapport en voorzien van een duidelijke samenvatting. Ofschoon het veel gedetailleerde informatie bevat, is het MER toegankelijk gebleven. Gemaakte keuzes worden over het algemeen expliciet vermeld en gemotiveerd.

Waardering heeft de Commissie voor de wijze waarop aandacht is besteed aan de landschappelijke inpassing. In de Deelnota Landschap is een duidelijke landschapsvisie vertaald naar alternatieven, die op een goede wijze gevisualiseerd zijn met beelden, waaruit de te verwachten terreinhoogten en de visuele kenmerken duidelijk naar voren komen. De Commissie schat overigens de (negatieve) landschappelijke effecten van de varianten met kades geringer in dan in het MER beschreven, aangezien deze kades bij een waarneming op grotere afstand geassimileerd worden in het totale landschapsbeeld.

Met name de variant Ontwikkeling Graafjansdijk uit de Deelnota Landschap leidt tot een optimale inpassing. Bij navraag is de Commissie gebleken dat een dergelijke groenzone oostelijk van het plangebied niet als onderdeel van dit initiatief wordt beschouwd en om deze reden niet is opgenomen in bijvoorbeeld het meest milieuvriendelijke alternatief. De Commissie volstaat om deze reden met de constatering dat bij een verdere uitwerking van plannen voor een groter gebied dan het plangebied deze variant een waardevolle bijdrage kan leveren in de discussie ter verbetering van het leefmilieu.

Het in het MER aangemerkte meest milieuvriendelijke alternatief (mma) - het putdepot tot op de Boomse klei zonder kades - is naar de inschatting van de Commissie niet het meest milieuvriendelijkste alternatief. Dit is naar haar inschatting een combinatie van de in het MER beschreven basisvariant en het verlaagde depot, aangezien deze optie een geringer ruimtebeslag geeft en de visueellandschappelijke effecten van kades naar haar oordeel geringer zijn dan in het MER beschreven. Omdat voor een dergelijke invulling van het mma het MER voldoende informatie biedt, acht de Commissie dit echter geen essentiële tekortkoming.

Voor de vergelijking van de alternatieven is multi-criteria analyse (mca) toegepast. Uit het effectenoverzicht blijkt dat van de 25 gehanteerde criteria er 11 onderscheidend zijn. Door dit kleine aantal onderscheidende criteria was het ook mogelijk geweest de verschillen tussen de alternatieven grafisch voldoende zichtbaar te maken. Toepassing van mca was dus niet strikt noodzakelijk.

2.2 Toelichting op het oordeel en aanbevelingen voor de besluitvorming

De opmerkingen in deze paragraaf zijn niet van invloed op het hierboven gegeven positieve oordeel. De Commissie hoopt hiermee wel een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

2.2.1 Meest milieuvriendelijke alternatief

Depotvorm

Het MER beschrijft als alternatieve depotvormen:

- een verlaagd putdepot met de bodem op -18 m NAP;
- een basisvariant met een putbodemp op -12,50 m NAP met een kade van 5,5 m boven maaiveld;
- een referentievariant met putbodemp op -10,50 m NAP met een kade van 9 m boven maaiveld.

Het verlaagde putdepot met directe afvoer wordt in het MER aangemerkt als meest milieuvriendelijke alternatief (mma) op basis van de enigszins gunstiger scores op 'milieu' en 'mens'. Vanwege de grote hoeveelheid grond die bij een verlaagd putdepot moet worden afgevoerd en de huidige onzekerheden over het kunnen afzetten van deze hoeveelheden op de markt wordt deze optie op dit moment (nog) niet realistisch geacht.

De Commissie ziet een andere optie als mma, namelijk een combinatie van de basisvariant met de verlaagde variant. Dit betekent een verlaagd putdepot (putbodemp op -18 m NAP op de Boomse klei) in combinatie met kades. Een dergelijk alternatief heeft als voordelen:

- een kleiner ruimtebeslag; bij kades van 5.5 m zal dat in de orde van grootte liggen van 25 %, bij hogere kades is nog meer ruimtewinst te behalen;
- het sluit aan op de Boomse kleilaag (één van de belangrijke criteria waarom gekozen is voor deze locatie), waardoor de risico's van verontreiniging naar het grondwater kleiner zijn dan in de basisvariant;
- een deel van de uitgegraven grond kan gebruikt worden voor de kades, waardoor een meer gesloten grondbalans ontstaat en de onzekerheid over afzet van grond beperkter is dan in het verlaagde alternatief.

Overigens acht de Commissie ook bij deze optie een combinatie mogelijk met tijdelijke opslag van een deel van de vrijkomende overtollige grond. Zij schat in dat de landschappelijke bezwaren tegen tijdelijke opslag, zoals in het MER beschreven, namelijk net als bij de depotkades geringer zijn. Ook de tijdelijke opslag valt grotendeels weg tegen de achtergrond van het totale landschapsbeeld in het gebied.

De verschillen in milieueffecten tussen de in het MER beschreven alternatieven en het hierboven beschreven mma zijn voor een belangrijk deel af te leiden uit de effecten van de in het MER beschreven alternatieven, maar zullen niet altijd vallen binnen de range van de effecten, die nu in het MER zijn beschreven. Voor een volledig beeld van de effecten en de daaraan gekoppelde totaalbeoordeling van het gecombineerde alternatief is het wenselijk de effecten van een dergelijke combinatie alsnog integraal te vergelijken met de effecten van de in het MER beschreven alternatieven.

- De Commissie adviseert om bij de te nemen besluiten informatie te geven over de verschillen in milieueffecten tussen een verlaagd depot in combinatie met kades ten opzichte van de in het MER beschreven alternatieven en op basis van deze vergelijking de keuze voor het voorkeursalternatief in het MER opnieuw te beargumenteren.

Verspreiding naar grondwater

Ten aanzien van verontreiniging als gevolg van zijwaartse uittreding van verontreinigd water wordt in het MER gesteld dat de risico's beperkt zijn mede door de geringe stroomsnelheid van het grondwater in het eerste watervoerende pakket. In het voorkeursalternatief wordt er dan ook van uit gegaan dat het niet nodig is om al meteen een 'vangnet' te creëren door geohydrologische isolatie. Daarnaast wordt gesteld dat bekleding van de zijtaluds met een absorberende laag technisch gezien niet mogelijk is. In het MER wordt dit niet onderbouwd⁸.

In een tussentijdse toelichting is door de initiatiefnemer aangegeven dat er op dit moment onderzoek plaatsvindt naar samenstelling en technische uitvoerbaarheid van het aanbrengen van isolerende lagen op taluds maar dat de technische onzekerheden nog groot zijn. Op basis van deze informatie en gegeven het feit dat praktijkervaringen met isolerende taludbekleding nog niet voor handen zijn, acht de Commissie de conclusie uit het MER dat een dergelijke maatregel op dit moment niet als reële optie kan worden beschouwd, voldoende onderbouwd.

Het MER⁹ geeft aan dat op lange termijn er bij de basisvariant en de referentievariant voor fenantreen een duidelijke overschrijding van de richtlijn kan optreden. Het zonodig aanbrengen van een geohydrologische isolatie in de vorm van een 'puttenscherm' maakt om deze reden onderdeel uit van de alternatieven. De maatregel wordt getroffen wanneer uit monitoring de noodzaak hiervoor blijkt. De Commissie heeft kennis genomen van monitoringprogramma, beschreven in een bijlage bij de vergunningaanvraag¹⁰. Daaruit maakt zij op dat aan de oostzijde van het depot slechts op twee punten de grondwaterkwaliteit wordt gemonitord. In de nulsituatie vindt éénmalig een uitgebreide monitoring van verontreiniging plaats (exploratie-pakket) en wordt er eens in de 5 jaar een beperkt pakket (toetspakket) aan bepalingen uitgevoerd.

- De Commissie adviseert om meer peilpunten benedenstrooms aan de oostzijde van het depot te realiseren, deze met een hogere frequentie te bemonsteren en op meer parameters (met name op organische componenten) te analyseren om de risico's van verspreiding te minimaliseren en zo nodig tijdig adequate maatregelen te kunnen treffen.

⁸ In meerdere inspraakreacties (Bijlage 4, nr 1, 2, 3, 4, 10,11 en 12) wordt gevraagd naar een onderbouwing van de conclusie in het MER dat een zijbekleding van de taluds niet mogelijk is.

⁹ Zie tabel 7-5, pagina 159.

¹⁰ Opzet monitoringsplan voor lucht, grondwater en oppervlaktewater", bijlage 10 bij de Wm vergunningaanvraag.

2.2.2 Lozing in het kanaal

Het MER beschrijft dat bij alternatief II en III uitgegaan wordt van lozing van het grootste deel van de fijne fractie bij het vullen van de beunschepen. Dit leidt tot een aanzienlijke vertroebeling van het kanaal en tot lozing van aanzienlijke hoeveelheden slib in het kanaal¹¹. Dit noodzaakt niet alleen tot herhaald baggeren op de afmeerlocatie en in het vaargedeele maar daarnaast neemt ook de hoeveelheid vervuild slib toe doordat dit “schone” slib zich mengt met het vervuilde slib op de bodem.

- De Commissie adviseert om ten behoeve van de besluitvorming na te gaan of er mogelijkheden zijn om het overloopwater van de beunschepen te bewerken zodat het slib uit dit overloopwater wordt verwijderd. Zij denkt daarbij aan bezinkvelden of industriële bezinkapparatuur.

2.2.3 Ecologische waarden

In één van de inspraakreacties (bijlage 4, nr 1) wordt gesteld dat er in het gebied beschermde soorten zouden voorkomen (vlinders, zoogdieren, broedvogels en vaatplanten) en hier in het MER onvoldoende rekening mee is gehouden.

Het MER geeft aan dat er voor de locatie zelf geen waarnemingen bekend zijn van beschermde soorten. Voor kolganzen, die de Koegorspolder als foerageerplaats gebruiken en afkomstig zijn van het beschermde gebied het Verdrongen land van Saeftinge, wordt aangegeven dat deze functie komt te vervallen maar dat alternatieve foerageerplaatsen voldoende voorhanden zijn.

Gezien de biotoopkwaliteit van het deel dat bestemd is voor het depot en voor de verwerking, acht de Commissie het niet aannemelijk dat er zich daar vitale populaties van beschermde soorten bevinden. Zij onderschrijft de stelling dat er alternatieve foerageerplaatsen voor kolganzen aanwezig zijn.

Dit ligt anders voor het deel van het plangebied tussen de spoordijk en het Kanaal, waarin bij één van de alternatieven¹² tijdelijke opslag van uitkomend zand is voorzien. Het MER is volgens mededeling van de initiatiefnemer voor dit gebied uitgegaan van de autonome ontwikkeling, die uitgaat van een industriële bestemming. Om deze reden is verklaarbaar dat in het MER niet expliciet aandacht is besteed aan in het gebied aanwezige ecologische waarden. Op basis van eigen waarneming constateert de Commissie dat er in dit deel van het plangebied een waardevolle soort (groene specht) aanwezig is en gezien de biotoopkwaliteit van dit deel acht zij het mogelijk dat er door het jaar heen ook andere waardevolle en beschermde soorten aanwezig kunnen zijn.

¹¹ Meerdere inspraakreacties (zie Bijlage 4, nr. 1, 2, 3, 4, 10, 11 en 12) wijzen op de verontreiniging van het Kanaal door lozingen.

¹² Alternatief I: basisvariant met tijdelijke opslag.

- De Commissie adviseert om bij een keuze voor een variant met tijdelijke opslag in het gebied tussen de spoordijk en het kanaal, te verifiëren welke waardevolle soorten en beschermde soorten aanwezig zijn en zonodig ontheffing aan te vragen op basis van de Natuurbeschermingswet.¹³

¹³ De Natuurbeschermingswet vormt bij soortbescherming het uitgangspunt, maar ook moet beoordeeld worden of er soorten in het gebied voorkomen die beschermd worden op grond van de Vogel- en/of Habitatrictlijn, alsmede de conventies van Bern, Bonn en Ramsar. Het bevoegd gezag zal dienen te beoordelen of er een ontheffing op grond van artikel 25 Natuurbeschermingswet aangevraagd zal moeten worden. Indien dat het geval is dient beschreven te worden: 1) of er andere bevredigende oplossingen bestaan; 2) of afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan; 3) of er redenen zijn van – onder andere – groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard (zie daartoe de AMvB *Besluit Ontheffingen en Vrijstellingen Natuurbeschermingswet*, artikel 2 a tot en met e).